

BABYLON

ROZUMÍME SI?

ŠKOLNÍ KOLO 2024
KATEGORIE 5. ROČNÍK

JMÉNO, TŘÍDA:
POČET ZÍSKANÝCH BODŮ:

Ahoj, vítěj v letošním kole soutěže Babylon! V tomto roce se společně podíváme za zvířaty do přírody, do města, do zoo. Jaká zvířata jsou nejstarší na planetě Zemi? Jaká jsou schopna žít v různých podmínkách? A jaké zajímavé druhy zvířat žijí u nás v Česku? To vše a mnohem více se dozvíš ve školním kole Babylonu nebo v Zoologické zahradě Brno, se kterou letos spolupracujeme. Před sebou budeš mít několik ukázek z knih, časopisů a internetových stránek. Řid' se zadanými úkoly a dobře si přečti texty. Nezapomeň si hlídat čas, na všechny úkoly máš 45 minut. Hodně štěstí při řešení!

V Zoologické zahradě Brno najdeme celou řadu zvířat. Jedno z nich je dokonce nejstarší žijící na naší planetě.¹ Pojd' se o něm dozvědět něco více. Přečti si nejprve úkoly 1–4, abys věděl, co máš s textem dělat.

Krokodýli jsou chová skutečnými živoucími fosiliemi. Tito plazi se objevili poprvé již před 240 miliony lety a žili na planetě společně s různými druhy dinosaurů. Slanovodní krokodýli jsou největší žijící plazi Brno na světě. Mají v čelistech okolo 65 zubů, ale nepoužívají je ke žvýkání. Místo nejmenšího toho polykají kameny, aby jim pomohly strávit, co snědli. Zuby používají jen k uchopení a rozdrcení kořisti... Au!

Někteří krokodýli spí s jedním okem zahrada otevřeným! Tuto schopnost mají proto, aby jejich polovina mozku byla v pozoru a hlídala nebezpečí – nebo lákavé jídlo, které by se mohlo v blízkosti procházet.

V Zoologické zahradě Brno můžeme vidět nejmenšího zástupce celého řádu krokodýlů - kajmánka trpasličího. Díky své drobné velikosti a životu ve špatně přístupném terénu nejsou kajmánci tolik ohroženi lovem jako ostatní příbuzné druhy. Vyskytují se i v takových oblastech Jižní Ameriky, kde jsou poměrně nízké teploty. Většinu života tráví ve vodě, kterou opouštějí jen Zoologická neradi. Samice klade vejce do hnízda, které staví z bahna a částí rostlin. Když přichází čas líhnutí mláďat, samice hnízdo rozhrabe a pomáhá krokodýla jim ven.

* fosilie – zvíře přežívající z minulosti do současnosti s řadou prehistorických rysů

ÚKOL 1: Jaký **NÁZEV** by se pro tento text **NEJLÉPE HODIL**? Vyber ho z nabídky níže. Jen jeden je správně.

- a) O životě kajmánek
- b) Krokodýl – nejstarší obojživelník
- c) Krokodýl – nejstarší dinosaur
- d) O životě krokodýlů

¹ CORRIGAN, Sophie. *Nehodná zvířátka*. Praha: Dobrovský, 2020. s. 78-81. ISBN 978-80-7642-919-2. Upraveno. www.zoobrna.cz

ÚKOL 2: V textu o krokodýlech jsou ukrytá **SLOVA NAVÍC, KTERÁ TAM NEPATŘÍ** – takzvaní vetřelci. Pokud je najdeš všechna a logicky je seřadíš, vznikne ti věta. Slova v textu zakroužkuj a výslednou **VĚTU NAPIŠ PRAVOPISNĚ SPRÁVNĚ NA LINKU**.

Věta složená z vetřelců:

ÚKOL 3: Rozhodni, zda je podle textu o krokodýlech **TVRZENÍ PRAVDIVÉ, NEPRAVDIVÉ** nebo **NENÍ UVEDENO**.

Krokodýli žili na světě po vyhynutí dinosaurů.

ANO – NE – NENÍ UVEDENO

Největší krokodýli žijí ve slané vodě.

ANO – NE – NENÍ UVEDENO

Krokodýli žijí na všech kontinentech světa.

ANO – NE – NENÍ UVEDENO

V Zoo Brno chovají nejmenšího krokodýla – kajmánka trpasličího.

ANO – NE – NENÍ UVEDENO

Mláďata kajmánka trpasličího se líhnou vždy v dubnu.

ANO – NE – NENÍ UVEDENO

Kvůli své velikosti jsou kajmánci ohroženi lovem.

ANO – NE – NENÍ UVEDENO

ÚKOL 4: Přečti si popisky slov níže, **VYHLEDEJ** tato **SLOVA V TEXTU A PŘIŘAĎ JE K POPISKŮM**.

ulovená potrava sloužící k obživě krokodýlů -> _____

ohrožení před nějakou hrozbou -> _____

prostředí většiny života kajmánců -> _____

Krokodýli jsou moc zajímavá zvířata, a v Praze dokonce vznikla krokodýlí zoo, věděl/a jsi to? Nyní si přečteme rozhovor² moderátorky Českého rozhlasu Dvojka se zakladatelem této zoo Liborem Kopečným. K rozhovoru se vážou úkoly 5-8.

ÚKOL 5: DO ČTVEREČKŮ ZA OTÁZKY moderátorky **PŘIŘAĎ PÍSMENA ODPOVĚDÍ** zakladatele zoo. Každá otázka se hodí k určité odpovědi vždy jednou.

Otázky:

1. Jak to, že dinosauři vyhynuli a krokodýli ne?
2. Jak moc jsou krokodýli aktivní?
3. Umí se krokodýli rychle hýbat a ulovit kořist i mimo vodu?
4. Jak žijí krokodýli? Mají rádi společnost?
5. Jak krokodýli komunikují ve skupině?

² <https://dvojka.rozhlas.cz/jak-ze-se-po-tisici-letech-nemeni-a-proc-na-rozdil-od-dinosauru-prezili-vsechno-7461755>

Odpovědi:

- A) Dokáží kuňkat, kvákat, syčet, bučet. Třeba kubánští krokodýli několikrát denně zařvou, zní to jak velká kočkovitá šelma. Ve skupině se dorozumívají opravdu dobře a jsou ukecaní.
- B) Z vody jim kouká jen horní část hlavy, která se skoro nehýbe, proto je potenciální oběť nevnímá jako něco nebezpečného. Krokodýli jsou masožravci a svou kořist chtějí hlavně překvapit. Dokáží také skákat a jsou opravdu rychlí, když chtějí nějaké zvíře ulovit.
- C) Někteří krokodýli žijí ve skupinách nebo v párech, jiní jsou nesnášenliví a samotáři. Každý druh krokodýla to má prostě jinak.
- D) Krokodýlům pomohly dvě vlastnosti. Jsou to studenokrevná zvířata, která jsou schopná vydržet bez potravy a vody 3–4 měsíce. Navíc vodní říše byla postižena méně, bylo pořád dostatek potravy. Proto krokodýli překonali velké změny, které se na planetě udály.
- E) Třímetrový krokodýl je schopný vyskočit díky svému ocasu nad hladinu dva metry a stáhnout třeba opici z větve stromu. Na souši je také schopný vyvinout značnou rychlost a ulovit překvapenou kořist. Takže určitě ano.

ÚKOL 6: Vyber podle rozhovoru **VŽDY JEDNO SPRÁVNÉ DOKONČENÍ VĚTY** z daných možností.

Krokodýli jsou:

- a) rychlí, hbití, nebezpeční predátoři.
- b) pomalí a málo pohybliví predátoři.
- c) všichni společenští a družní lovci.

Na souši:

- a) je krokodýl schopen vyskočit dva metry.
- b) je krokodýl klidně schopen ulovit opici.
- c) jsou krokodýli docela rychlí.

Krokodýli mají:

- a) schopnost přežít dlouho bez slunce.
- b) schopnost dlouho vydržet bez potravy.
- c) vyvinuté plíce, díky kterým vydávají zvuky.

Krokodýli:

- a) jsou masožravci – žerou pouze opice.
- b) jsou všežravci – žerou zvířata i rostliny.
- c) jsou masožravci – žerou zvířata, co uloví.

ÚKOL 7: Najdi V TEXTU ANTONYMA – OPAKY níže uvedených slov, napiš nalezená slova na linku.

mírumilovní - _____

špatně - _____

stejně - _____

nikdy - _____

ÚKOL 8: Označ **VŠECHNA PRAVDIVÁ TVRZENÍ** vyplývající z **PRVNÍCH DVOU TEXTŮ**.

- a) Krokodýli spí s jedním okem otevřeným kvůli případnému nebezpečí.
- b) Díky svému ocasu jsou krokodýli schopni vyskočit nad hladinu.
- c) Každý druh krokodýla má trochu jiné zbarvení a velikost.
- d) Při lovu jsou krokodýli mrštní a jsou schopni ulovit kořist na velkou vzdálenost.
- e) Pokud nemá krokodýl pravidelně potravu, není schopen vydržet naživu.
- f) Kajmánci mají své hnízdo postaveno z bláta a kusů rostlin.

Zvířata ve městě nežijí pouze v zoo ani nejsou jen domácími mazlíčky. Kolem nás je spousta přírody a spolu s lidmi se sžila i zvířata, která jsou u nás také jako doma – možná někdy ne úplně k naší libosti. V následující básni³, k níž se vážou úkoly 9-10, se o jednom z nich dozvíš něco víc.

1	Umějí holubi číst?
	Holub, holub, to je pán,
	Když na to mají náladu,
	schytá to i elegán.
	lítá, kadí, není sám,
	Tím si buď naprosto jist!
	čtou billboardy pozadu.
	letí hejno, pozor lejno,

* billboard – velký plakát s reklamou u silnic

ÚKOL 9: SEŘAĎ VERŠE (řádky básně) podle toho, jak by na sebe měly v básni logicky navazovat. S prvním veršem jsme ti pomohli. Ostatní **VERŠE OČÍSLUJ OD 2 DO 8** vždy do čtverce před veršem.

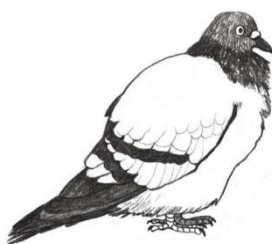
ÚKOL 10: Odpověz **CELÝMI VĚTAMI** na otázky k textu. Každá věta musí obsahovat podmět a přísudek a nesmí začínat spojkou.

Kdy čtou holubi billboardy?

Co může schytat elegán?

Čím si můžeme být naprosto jistí?

DĚKUJEME ZA TVOU ÚČAST V SOUTĚŽI!

³ MARIANOVÁ, Tereza. *Uličníci*. Praha: Albatros, 2023. 1. vyd. ISBN 978-80-00-07155-8. Upraveno.